

บทที่ ๕

บทสรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์จริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ในครั้งนี้ ได้ศึกษาเรื่องของจริต ๖ โดยเฉพาะรวมไปถึงความเป็นมาและความสำคัญของจริต ๖ และ ได้ศึกษาเรื่องของการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับ จริต ๖ ประเภทซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาจริต ๖ ในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาหลักการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาค้นคว้าตามวิธีการดำเนินงานวิจัย คือการค้นคว้าจากตำราที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ พระไตรปิฎก คัมภีร์เนติปกรณ์ อรรถกถา महाสติปัฏฐานสูตร คัมภีร์วิมุตติมรรค คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะ คัมภีร์ปรมัตถทีปนี รวมไปถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์กับกลุ่มผู้เข้าปฏิบัติธรรม ทำให้ได้คำตอบที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ดังกล่าว จนสามารถสรุปได้ดังนี้

๕.๑ บทสรุป

จริต ๖ ถือว่าเป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา และเป็นที่ยอมรับ ศึกษากันมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงเรื่องของจริต ๖ ก็จะหมายถึงลักษณะพื้นเพนิสัยของมนุษย์ที่แตกต่างกันไป ในทางพระพุทธศาสนาเมื่อได้ศึกษาและสำรวจจริตในตนเองก็จะหา กิจกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาปัญญา ซึ่งในเบื้องต้นของการกล่าวถึงจริต ๖ นั้นพบว่า มีจุดประสงค์ที่ มุ่งเน้นไปสู่การเตรียมตัวเพื่อพัฒนาปัญญาของบุคคลที่มีจริตต่างกัน แล้วเลือกแนวทางการเจริญ สมถกรรมฐาน ๔๐ ประการ เป็นหลักใหญ่ โดยอ้างอิงหลักฐานที่พบในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องด้วยปัจจุบันนี้ แนวทางของการเจริญสมถกรรมฐาน ๔๐ ประการนั้นไม่ เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติจริง มีแต่เพียงเป็นส่วนของการศึกษาในพระไตรปิฎกที่อ้างถึงเท่านั้น ส่วน การเจริญวิปัสสนานั้นเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับมากตามสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งสติปัฏฐาน เป็น ทั้งสมถะ และวิปัสสนา โดยสติปัฏฐานในหมวดกายนุปัสสนาสติปัฏฐาน มักมีแนวโน้มเป็นทั้ง สมถะและวิปัสสนาในตัว คือเมื่อปฏิบัติแล้วมักนำไปสู่ความสงบ แต่ขณะเดียวกันก็สามารถทำให้ผู้ ภาวนาเห็นสภาวธรรมตามความเป็นจริงได้ จึงสามารถสรุปได้ว่า สติปัฏฐานรวมทั้งการปฏิบัติแบบ

สมณะและวิปัสสนาไว้ด้วยกัน บุคคลที่จะบรรลุธรรมได้อาจใช้แนวทางเจริญสมณะนำหน้า วิปัสสนา
นำหน้า หรือควบคู่กันก็ได้ สติปัฏฐาน เป็นธรรมหมวดที่รวบรวมแนวทางการปฏิบัติสำหรับทุกๆ
คน ทุก ๆ จริต เอาไว้ในที่เดียวกันโดยร้อยเรียงกันเป็น ๔ หมวดใหญ่ ๒๑ หมวดย่อย ให้เหมาะสม
กับอริยาคัยของแต่ละคน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเจริญสติปัฏฐาน ๔ นั้นก็มีความสัมพันธ์
เชื่อมโยงกับจริตอีกประเภทหนึ่งในพระพุทธศาสนา นั่นคือ แนวทางของจริต ๒ ซึ่งปรากฏใน
คัมภีร์เนติปกรณ์และอรรถกถามหาสติปัฏฐานสูตร ซึ่งถือว่ามีต้นกำเนิดมาในสมัยพุทธกาล
เหมือนกันและเก่าแก่พอ ๆ กับเรื่องของจริต ๖ อีกทั้งเมื่อศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละจริตแล้ว
มีความสอดคล้องกันและสามารถสังเคราะห์เข้ากลุ่มเดียวกันเพื่อเลือกแนวทางในการเจริญ
กรรมฐานได้อีกทางหนึ่งคือไม่เฉพาะแต่การกล่าวถึงจริต ๖ เพื่อเลือกแนวทางในการเจริญสมณ
กรรมฐานเท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการเลือกแนวทางวิปัสสนากรรมฐาน
ได้อีกด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์กับกลุ่มผู้เข้าปฏิบัติธรรมจำนวนทั้งหมด
๒๒ รูป/คนนั้น สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าในปัจจุบันการที่เราจะมาปฏิบัติธรรมนั้นแต่ละคนอาจจะมี
ปัญหา ความทุกข์ ความเครียดวิตก มาก่อน แล้วเข้ามาปฏิบัติธรรมเพื่อที่ความต้องการจะแก้หรือดับความ
ทุกข์เหล่านั้นให้หมดสิ้นไป ซึ่งในปัจจุบันนี้การที่จะเข้ามาปฏิบัติธรรมแทบจะไม่ต้องเน้นเลยว่าคน
ไหนมีจริตแบบใด เพราะหากคนทุกคนมีความตั้งใจและมีความศรัทธาไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติธรรม
ในรูปแบบใดก็ย่อมบังเกิดผลบรรลุตามจุดหมายของการปฏิบัติ นั้น ประโยชน์หรือผลที่ได้รับ
ตามมานั้นก็คือ การได้ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิด
ความสุข ความสบายใจ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข และเกิดสันติภาพที่แท้จริงขึ้นในโลก

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาในข้างต้นทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงได้พยายามรวบรวมประมวล
ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในเรื่องของจริต ๖ และองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องการปฏิบัติธรรม
ในพระพุทธศาสนามาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรม เพื่อมุ่งหวังให้
พุทธศาสนิกชนและมนุษย์ทุกคนผู้ใฝ่ในการศึกษาและปฏิบัติ นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่าง
ถูกต้องและเหมาะสม อันเป็นไปเพื่อการพัฒนาปัญญา และศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับการ
ดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ

ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลอันเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนานั้น สำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษาเพื่อนำไปปฏิบัติจริงแล้วเลือกกรรมฐานให้เหมาะสมกับจริตของตนเป็นแนวทางในการเริ่มปฏิบัติธรรม แต่ในทางปฏิบัติควรต้องแสวงหากัลยาณมิตรและครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำแนะนำและดูแลในการเจริญกรรมฐาน อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์แท้จริง ในการนี้ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะโดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ

(๑) ผู้เฝ้าศึกษาและปฏิบัติ ควรศึกษาในเรื่องของลักษณะเฉพาะของแต่ละจริตให้ละเอียด แล้วนำมาวิเคราะห์ประเมินตนเองว่ามีจริตแบบไหน จากนั้นจึงเลือกแนวทางการเจริญกรรมฐานให้เหมาะสมกับจริตของตน แล้วค่อยลงมือปฏิบัติ

(๒) เมื่อเลือกกรรมฐานที่เหมาะสมกับจริตของตนได้แล้ว ควรหมั่นในการเจริญกรรมฐานในหมวดนั้น ๆ อยู่เสมอๆ ให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สูงสุดอันจะบังเกิดขึ้นกับตนเองในกาลอันสมควร

(๓) ควรพิจารณาและนำประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับจริต ไปบูรณาการกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม และถูกต้อง

(๔) ก่อนการปฏิบัติพึงปรับความเห็นของตนให้เกิดสัมมาทิฐิ ดำรงตนตั้งมั่นอยู่ในศีลชั้นพื้นฐาน และพึงมีความเพียร(วิริยะ) และอดาปี(ความเพียรเพื่อกิเลส)ให้มาก เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่แท้จริง นั่น คือ มรรค ผล นิพพาน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารจากคัมภีร์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมไปถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์พระวิปัสสนาจารย์ผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ ทำให้สามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจริต ๖ กับการปฏิบัติธรรมได้อย่างชัดเจน ผู้ที่สนใจจะศึกษาเพิ่มหรือต่อยอดการศึกษาในเรื่องนี้ สามารถนำผลการวิเคราะห์ไปปฏิบัติจริงโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างไปทดลองเจริญกรรมฐานที่เหมาะสมกับจริตของแต่ละคน และนำผลที่ได้จากการปฏิบัติจริงของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร